

Hogyan tovább Észtország?

Bakács András

2001. december 19-i ígéretéhez híven Mart Laar Észtország 41 éves miniszterelnöke 2002. január 8-án benyújtotta lemondását a köztársasági elnöknek. A 32 hónapig kormányzó, három pártból álló koalíció azért esett szét, mert az egyik koalíciós partner (Reform Párt) összefogott az ellenzékkel Tallinn önkormányzatában és a kormánypártot kijátszva, az ellenzéki Centrum Párt elnökét Edgar Savissar-t választották meg Tallinn polgármesterének.

Mart Laar lemondása előtt még sikeresen elfogadtatta a Parlamenttel a 2002 évi költségvetést, amit az elnök január 7-én aláírt. Arnold Rüütel köztársasági elnök szerint egy esetleges Centrum párti és Reform párti koalíció esetén van esély arra, hogy a két párt megszerezze a 101 tagú törvényhozás támogatását is. A Reform és Centrum koalíciójára épülő kormányban a Reform párti Siim Kallas a legesélyesebb a kormányfői posztra. Kallas Mart Laar kormányában a pénzügyi tárca birtokosa volt. A Reform Párt nagy valószínűséggel megtartja a pénzügyi, környezetvédelmi, igazságügyi, kulturális, és regionális tárcákat, melyeket már Laar kabinetjében birtokolt.

Magyarország és Szlovénia mellett Észtország a luxemburgi hatok közül az egyik legsikeresebb EU tagjelölt. Miniszterelnöke különösen kedvelt volt az európai diplomata körében, de kevésbé sikerült elbűvölnie a hazai közvéleményt. A legtöbb bírálatot a privatizáció és az orosz pénzügyi válságot követő szigorú, megszorító költségvetés miatt kapta. A németül, finnül, oroszul és angolul kiválóan beszélő Laar és az észt külügyi tárca kiváló munkát végzett annak érdekében, hogy Észtországról külföldön pozitív kép alakuljon ki. Van is miért, hiszen az ország egyszerre két klubba is szeretne bejutni:

nemcsak a prágai NATO csúcst várják izgalommal, de az EU-ba bármilyen bővítési forgatókönyv esetén is az első körben szeretnének bekerülni.

Az észt határőrséget Finnország kiválóan kiképezte és ellátta felszerelésekkel, így már-már azt is követni tudják, hogy hány darab nyírfalevelet sodor át Oroszországból a szél. NATO tagságukért a Bush elnököt is támogató amerikai Lockheed Martin cég lobbizik. A három balti köztársaság radarprojektjének (Baltnet) legnagyobb beszállítója az Észak-Atlanti Szerződés Szervezetének bővítésével újabb megrendelésekhez jutna. Németország ellenben kevésbé lelkes híve a NATO balti terjeszkedésének, ugyanis az Oroszországgal kialakított jó kapcsolatokat nem szeretné feláldozni. Egy dolog azonban biztos: a GDP-jének 2%-át honvédelemre költő Észtország NATO felvételéről az észt megkérdése nélkül fognak dönteni.

Az 1998-as orosz pénzügyi válság szele által megérintett Észtország a költségvetési kiadások lefaragása, valamint a vállalkozásoknak adott adókedvezmények hatására 2000-re irigylésre méltó módon „kimászott a gödörből”. A 4%-os infláció mellett csaknem 7%-kal bővülő észt gazdaságra egyedül a 13,7%-os munkanélküliség vet árnyékot. Az észt gazdaságpolitika 1998 óta sikeresen csökkentette a költségvetés hiányát (jelenleg csupán a GDP 0,7%-át éri el), sikeresen küzdött az infláció ellen, a folyó fizetési mérleg passzívumát a beáramló külföldi tőkebefektetések ellensúlyozták, és a dollárban mért külső adósság is csökkent.

Az ország integrációs törekvéseiben gondot jelenthet, hogy a csatlakozás kb. 400 000 orosz ajkú polgárt vinne a NATO-ba,

illetve az EU-ba. A szovjet megszállás idején Észtország területére betelepített oroszok és leszármazottaik társadalmi integrációja nem könnyű feladat. A Szovjetunió eltűnével az észt területeken élő oroszok jelentős része állam nélkül maradt, hiszen az újra függetlenné vált Észtország nem tekintette őket észt állampolgárnak. Észtország 1 370 100 lakosának csak 80% észt állampolgár, 7% más ország állampolgára (többnyire Oroszorszáé), és 13%-a, azaz 178 000 ember hontalan, vagyis a Föld egyetlen országának sem állampolgára. A nem-észték jelentős része állandó, míg kisebbik hányaduk ideiglenes tartózkodási engedéllyel rendelkezik. 30–40 ezerre tehető az illegálisan Észtországban tartózkodók száma. Érdekes adalék, hogy Észtországban különösen magas az EU-csatlakozást támogatók aránya az orosz lakosság körében. Az orosz kisebbség nagy része azonban az ország gazdaságilag elmaradottabb területein él, ami a jövőben újabb etnikai feszültségforrássá válhat. A szovjet örökség terheit az ország mára jórészt kiheverte, a társadalom sebei azonban még nem gyógyultak be. Pozitív jel mindenesetre, hogy az állandó tartózkodási engedéllyel rendelkező nem-észték részt vehetnek az önkormányzati választásokon. Azokon a területeken, ahol az orosz lakosság aránya meghaladja az 50%-ot, az orosz párhuzamos munkanyelvként használható a közigazgatásban. Természetesen ahhoz, hogy valaki közalkalmazott vagy köztisztviselő legyen feladata ellátásához szükséges mértékben beszélnie kell azt észt nyelvet is.

Az Európai Unió 1998. március 31-én kezdte meg a csatlakozási tárgyalásokat Észtországgal. Az átmeneti kivételekre vonatkozó észt kérelmek elsősorban a mezőgazdasági és környezetvédelmi fejezet köré csoportosulnak. A leghosszabb mentességet – 2013-ig – az észték a városi ivóvíz minőségének biztosításával kapcsolatban kérték. Fontos kiemelni, hogy a tőke szabad áramlását érintő tárgyalási fejezetben az észt tárgyalódelegáció a többi „luxemburgi” országhoz képest kevésbé volt röghöz kötött, ugyanis EU-állampolgárok mindenféle a csatlakozás pillanatától kezdve korlátozás nélkül vásárolhatnak termőföldet Észtországban. Mart Laar csapata a csatlakozási tárgyalások során eddig 20 fejezetet zárt le. Különösen fájó az észtéknek, hogy alacsony számuk ellenére

szabad munkavállalásukat több EU tagállam nem támogatta.

Mart Laar a miniszterelnöksége alatt elért eredményekkel magasra tette a léceket. Így utódjának nem lesz könnyű dolga, hiszen legkésőbb 2003 márciusában újra parlamenti választások lesznek az országban, és könnyen meglehet, hogy Laar immár harmadszor is visszatér.

* * * * *